

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Tertia. An motus à subjecto, termino, Actione, & Passione distinguatur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

Probatur secundò eadem pars.

Aristoteles cum definiuit motum, cuius naturam dixerat esse principium, sed natura est principium non modò motus successivi, sed etiam instantanei; ergò etiam instantaneus hic definitur: patet mi. quia natura est principium generationis, corruptionis, & actuum animaliticorum tam bene, ac est qualitatium, ergò.

Probatur tertio: Motus, quo move-

tur aer in instanti ad lumen, corpus ad animam, & materia ad formas substantiales, est actus imperfectus entis in potentia, ut in potentia; ergò sunt veri motus; probatur aut. quia isti actus sunt ex se insufficientes ad actuandum, & essentialitèr ordinati ad ulteriorem terminum; ergò sunt actus imperfecti entis in potentia, ut in potentia.

Probatur Conclusio de Motu

deperditivo: Quia subjectum per aliquem actum imperfectum est in potentia non modò ad formam, sed etiam ad privationem ejus, quia licet non sit in potentia ad ulteriorem actum, est tamen in potentia ab actu perfecto ad nullum actum. Deinde, motus violentus est similiter actus imperfectus entis in potentia, id est, in capacitate ad recipiendam illam formam contrariam, quamvis non sit in potentia, prout dicit inclinacionem. Operationes denique animalitice motus quoque dici possunt, quia anima verè per illas actuatur, suntq; naturales, & probabiliter producuntur per actiones distinctas.

Dices: Operationes animalitice sunt

actus entis existentis in actu & non in potentia; ergò operationes istæ motus dici nequeunt. R. Operationes animalitice esse actus entis in actu, si considerentur ipsimet actus vitales, qui per motum acquiruntur, non verò, si intelliguntur motus, per quos operationes illæ acquiruntur. Itaque licet ipsimet producantur à potentis effectivè, hoc non obstat, quo minus motus dici possint, nam etiam aqua se reducit ad primum frigus, grave deorsum per veros motus, ergò. Per hoc patet, quomodò respondendum sit in forma, scilicet distinguendum esse tam antecedens, quam consequens. Sed contra motum instantaneum

Arguitur: Motus definitus debet ens,

seu subjectum partim relinquere in actu, & partim in potentia, id est, quòd pars aliqua sit actuata, & pars subjecti non sit actuata, sed motus instantaneus hoc non facit, ergò: probatur mi. quia motus instantaneus totum simul ponit, nihilquè relinquit, quod non actuet, ergò. R. dist. ma. Motus definitus debet relinquere subjectum partim in potentia, & partim in actu, ita, quòd per motum non actuatur complete, sed petat adhuc ulterius actuari per terminum ad quem, concedo ma. ita, quòd ipsum subjectum relinquatur sub parte termini acquisiti, & sub alia parte acquirendi, nego ma. & distinctà similiter mi. nego consequentiam. Quia, ut supra dixi, motus non actuatur per formæ receptionem & subjectationem, sed in quantum est ratio formalis, quare forma dicatur acquiri, unde nec in motu successivo relinquit partem actuatam & partem actuandam, sed per quemcunque

F. Amandi Hermann Physica.

gradum formæ actuatur partem formæ & alteram partem relinquit actuandam per alium gradum formæ, exemplifico: debet in subjectum introduci calor ut sex, productis tribus gradibus in subjecto, motus non relinquit capacitatem pro tribus gradibus in potentia, sed totalitèr constituit sub actu, relinquit tamen in potentia, seu capacitate pro reliquis tribus gradibus, quos agens, suppono, potest introducere; Ratio est, quia quilibet gradus caloris est ejusdem rationis cum alio, & etiam cum ultimo & supremo, sed ultimus non relinquit rem inactuam; ergò nec relinquet primus vel secundus.

Instatur: Si quilibet gradus actuaret,

sequeretur, quòd indivisibilia motus essent motus, sed hoc dici nequit, ergò: probatur ma. Quia sicut se habet unus gradus ad alium gradum & ad totum calorem, sic se habet unum instans ad aliud & ad omnia reliqua, ergò: probatur aut. quia eodem modo per instans aliquid acquiritur, ergò. R. negando sequelam ma. cum probatione sua, quia instantia non sunt, nisi termini copulantes, adeoq; non habent se, sicut aliæ formæ divisibiles. Deinde si etiam essent aliquæ formæ, concedendum esset, quòd possent moveri etiam in instanti, hoc tamen non esset contra conclusionem, quæ admittit motum instantaneum verum esse motum.

QUÆSTIO III.

An Motus à subjecto, termino, actione & passione distinguatur?

Solet hic antecedentèr examinari,

quodnam sit subjectum motus, suppono tamen, tanquam certum, cum communi sententia, esse subjectum ipsum contra Soncinam & Fonseca, ratio facilis est, quia forma debet subjectari in illo, quod denominat, sed motus est forma denominans mobile moveri, ergò: Nec refert, quòd mobile actuali motu acquirat formam aliquam intrinsecam & absolutam, quia est relativa, quæ sufficit, ut mobile denominare possit. Hoc supposito ad quæstionem

DICO: Motus realitèr distinguitur à subjecto,

termino, actione & passione. Est Scoti 2. d. 13. q. 7. &c.

Probatur prima pars: Quia potest

in rerum natura existere agens, verbi gratià, ignis, & subjectum, verbi gratià, aqua, & terminus per motum acquisibilis, verbi gratià, calor, quin aqua moveatur ad calorem; ergò motus, quo aqua movetur ad calorem distinguitur à subjecto, agente & termino, quæ probatio, licet communis sit, est tamen optima, quia universalitèr distinctionem colligere licet ex separationem aliquorum, sive illa mutua sit, sive non.

Probatur secundò: Omnis motus

aut est instantaneus, aut successivus; ergò motus distinguitur à subjecto & termino: probatur consequentia, omnia prædicata alicui convenientia competunt cuicumque identificato sibi, sed hæc prædicata non competunt subjecto & termino; ergò subjectum & terminus à motu distinguuntur; probatur mi. quia nec forma, nec

Ooo subje-

II. Motus distinguitur à subjecto & termino.

subjectum est quid successivum, sed omnino permanens: ergo. Eodem modo potest aliquis arguere ex alia divisione accidentali motus in velocem & tardum; & ultimo Confirmatur: ad motum non datur motus, ad terminum datur motus; ergo motus & terminus distinguuntur. Ad motum autem non dari motum probat Aristoteles à pari ex eo, quod ad actionem & passionem non datur actio & passio, unde dum s. Phys. t. 10. ait: ad Actionem & passionem non esse motum, quia ad motum non est motus, propositio non est causalis, sed tantum comparativa, id est, sicut ad motum non est motus, ita nec ad actionem actio.

III.

Probatur Conclusio etiam

de actione & passione, quod à motu distinguuntur. Quia actio & motus sunt in diversis subjectis, actio enim est in agente, motus verò in subjecto, quod transit à non esse formæ ad esse formæ. Deinde, actio & passio sunt receptus simpliciter reales, motus verò tantum secundum quid, cum ipsius extrema non simul existant.

Tertio: Actio & passio possunt esse sine motu; ergo motus non est actio vel passio; probatur ant. quando subjectum non precederet tempore formam, daretur actio ad formam & non daretur motus, quia non esset successio termini ad quem post terminum à quo.

IV.

Argumentum
suum in con-
trarium.

Arguitur: Sequeretur, quod mobile

moveretur duplici motu, sed hoc est inconveniens dicere, ergo: probatur sequela, quia moveretur ad terminum, ut est certum; & moveretur etiam ad motum, qui est distinctus à termino; ergo moveretur duplici motu, cum duplicem acquireret realitatem. r. negando sequelam, cujus probationem distingo pro secunda parte, moveretur ad motum per alium motum, nego ant. seipso, concedo, unde licet essent ibi duæ realitates, una tamen esset tantum motus, altera verò esset terminus acquisitus per motum.

Instatur: Eo ipso, quo acquirit mobile aliquam realitatem, quam antè non habuit, movetur, quia eo ipso, quod aqua habeat calorem, quem antè non habuit, movetur ad calorem; ergo etiam eo ipso, quo habet motum, quem antè non habuit, movetur ad eum; ergo movetur duplici motu. r. dist. ant. ita ut omnis realitas jam habita, & antè non habita tribuat ipsi denominationem moti, formaliter loquendo, nego ant. ita, ut quoties sit realitas aliqua jam habita & antè non habita, mobile verè moveatur & sit aliquid, à quo habet denominationem illam moti, concedo ant. & similiter distinguendo primum consequens, nego ultimam consequentiam. Itaque quamvis aqua, quando habet calorem, de novo necessario moveatur, tamen non necessario movetur per ipsum calorem, formaliter & proxime loquendo, sed movetur per aliquid aliud ad calorem, scilicet per ipsum

motum.

QUÆSTIO IV.

Unde desumatur unitas specifica & numerica motus?

Certum est, quod motus, sicut & quæcunque alia res ex natura sua & entitate habet tam specificam, quam numericam unitatem, quia tamen rerum naturæ difficile explicatur sine ordine ad extrinsecam, idè in hac questione queritur per ordinem, ad quæ extrema possit colligi unitas, vel distinctio motus? Quod ut melius intelligatur, Notandum primò, ad motum plura requiri, nempe mobile, terminum à quo & ad quem, modum tenendi, tempus, ipsum movens, &c. Secundò terminum à quo esse illum, à quo recedit motus, sicut terminum ad quem ipse est, ad quem accedit, quorum uterque duplex est, per se & per accidens, seu positivus & negativus, qui omnes quatuor in quolibet & motu Physico concurrunt, verbi gratia, quando materia ligni transit ad formam ignis, forma ignis est, quæ acquiritur, forma ligni est, quæ deperditur & utraque habet suam privationem, forma ignis immediatè precedentem, & forma ligni immediatè sequentem, forma ignis est terminus ad quem per se & proximus, privatio ejus immediatè precedens est terminus à quo per se & proximus: forma ligni est terminus à quo per accidens & remotus, & privatio ejus est terminus ad quem per accidens. Et hoc in quocunque alio motu demonstrari potest, ut quando subjectum transit de frigore in calorem, de albedine ad nigredinem, de loco ad locum, &c. in his enim semper inveniuntur isti quatuor termini. De quibus ergo etiam controvertitur, à quonam desumatur specificatio motus; Et in hac materia, sicut fieri assolet, variae, diversæq; sunt sententiæ, nam aliqui putant, motum specificari posse per terminum à quo positivum, alii per solum terminum ad quem, alii per motorem, alii per tempus, alii per subjectum &c. Et quidem motus diversificari possit per subjectum, videtur mihi, non esse defendere difficile, nam motus, quo homo movetur ad calorem, videtur essentialem ordinem dicere ad hominem, ut non possit esse motus leonis, aut alterius subjecti, nec motus leonis possit esse motus hominis, licet haberent eosdem terminos tam à quibus, quam ad quos. Similiter ex diversitate motoris videtur motus diversitas colligi posse, maxime si daretur aliquid agens, quod posset movere determinatis motibus, quibus non posset movere aliud agens diversæ speciei, ex eo, quod tunc diceret essentialem ordinem ad aliquos motus, ad quos non diceret aliud agens. Verùm quidquid sit de hac re, existimo in re tam dubia, à communi non esse recedendum: quare

Dico I. Motus non solum specificatur per terminum ad quem, sed per terminum à quo per se sumptus. Hæc est conformis Scoto, dictisq; in Logica de relationibus, & prima pars extra omnem dubium est; secunda proinde probatur: Motus ex sua entitate est relatio, sed omnis relatio specificatur à suis extremis; ergo motus specificatur tam bonè per terminum ad quem, quam à quo, cum